

tím, že padělky, opatřené pravými razítky, byly vyhotoveny a dány v oběh. Tím vzchází určitý poměr mezi drahou a bezelstným třetím nabyvatelem duplikátu nákladního listu a dlužno vztah tento posuzovati dle zásad o ručení ze smlouvy.« Tyto vývody jsou pochybeny. Jak již odvolací soud správně dovozuje, mohl by míti duplikát nákladního listu význam pro tento spor jen tehdy, kdyby bylo došlo k dopravní smlouvě. To se nestalo, dráha duplikátů nákladních listů vůbec nevydala a z pouhé skutečnosti, že listiny opatřeny byly pravými razítky, nevzešel ještě právní poměr mezi drahou a žalobkyní. Aby dráha mohla býti činěna odpovědnou za škodu, již žalobkyně utrpěla, bylo by třeba prokázati, že zavinila opatření padělku duplikátů nákladních listů pravými razítky (§ 1295 obč. zák.). V tom ohledu nebylo vůbec zjištěno, jakým způsobem si Rudolf K. orazítkování duplikátů opatřil, zejména, zda zřízení dráhy při tom přímo či nepřímo spolupůsobili, nebo snad zanedbáním povinností k náležitému opatrování razítek umožnili jich zneužití. Že na pouhé dohady zřetel míti nelze, a že ani z okolností, že svědek Karel M. našel kancelář otevřenu, prázdnou a razítka na stole ležící, ještě nevyplývá, že Rudolf K. této příležitosti použil, aby duplikáty opatřil razítky — dovodil již odvolací soud. Zavinění dráhy tedy prokázáno není. Ale, i kdyby se za to mělo, že padělání duplikátů bylo umožněno nedbalostí zřízence dráhy, jenž razítek řádně neopatroval, nevzešel by tím ještě závazek dráhy k náhradě škody. Dle zásady §u 337 obč. zák. může erár jako právnická osoba a podnikatel drah jednati jen svými representanty. Za takové nelze považovati staniční úředníky a zřízence. Z nedovolených činů neb opomenutí těchto svých zaměstnanců ručí však dráha, ježto zvláštních předpisů není (železniční dopravní řád upravuje jen závazky ze smlouvy dopravní a zákon ze dne 5. března 1869 čís. 27 ř. zák. jen ručení při úrazu osob příhodou v dopravě), toliko v mezích §u 1315 obč. zák. Že dráha ke službě ve skladisti pro rychlozboží použila úředníka nezpůsobilého nebo vědomě nebezpečného, nebylo v prvé stolici ani tvrzeno, ani prokázáno. Právní posouzení věci soudem odvolacím jest tedy bezvadné.

Čís. 3454.

Nikoliv již povolání k službě vojenské, nýbrž teprve skutečné její nastoupení (presentace) opravňuje ku zřízení vojenského posledního pořízení. Kromě úlev, výslovně stanovených, jest i při vojenském posledním pořízení šetření předpisů občanského zákonníka o posledním pořízení.

V pouhém sdělení obsahu písemného posledního pořízení svědkům, již dodatečně byli zavoláni k jeho podpisu, nelze spatřovati pořízení ústní.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1924, Rv I 1467/23.)

Byv povolán k válečné službě vojenské, ale ještě před jejím nastoupením, pořídil Jan K. dne 13. září 1914 písemně před dvěma svědky v ten způsob, že Kateřina M-ová dle údajů Jana K-a závěť sepsala, ji

přečetla a podepsala, načež ji podepsal i svědek František Sch. a pořizovatel Jan K. V závěti byla ustanovena universální dědičkou manželka Jana K-a Marie K-ová. Dne 15. září 1914 byl Jan K. presentován a dne 28. září 1914 požádal svědky M-a a W-a, by podepsali dodatečně jako svědkové závěť ze dne 13. září 1914, což oni učinili, přičinivše své podpisy pod slova: »jako svědek«. Jan K. jim pak prohlásil, že manželka jeho jest dědičkou. Jan K. stal se ve světové válce nezvěstným a když byl prohlášen za mrtva, přihlásila se k pozůstalosti manželka ze závěti a příbuzní ze zákona. Byvše poukázáni na pořad práva, domáhali se dědicové ze zákona neplatnosti závěti ze dne 13. září 1914. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žalobci zastávají názor, že jde o poslední vůli osoby civilní, kdežto první soudce zjistil, že Jan K. jako osoba vojenská učinil poslední pořízení dne 28. září 1914. Neplatí proto pro tento případ ustanovení obč. zák., týkající se závěti civilních osob. V §u 579 obč. zák. není stanoveno, že se svědkové musí podepsati s dodatkem »jako svědek poslední vůle«. Dle tehdejšího vojenského řádu z roku 1873 stačí vůbec podpis dvou svědků. Co se týče ústního posledního pořízení, jehož prohlášení první soudce též zjišťuje, dovolávají se žalobci ustanovení, platných pro civilní poslední pořízení a přehlízejí, že jde o vojenské poslední pořízení.

N e j v y š š í s o u d uznal dle žaloby.

D ů v o d y:

Především jest vytknouti, že za vojenskou závěť dle §u 600 obč. zák. bylo by lze pokládati jen poslední vůli, kterou zemřelý Jan K. by byl učinil teprve, když, byv povolán do služby vojenské, tuto službu nastoupil a do ní byl presentován, což stalo se dle nepopřené zjištění nižších soudů teprve dne 15. září 1914. Od té doby teprve začínal jeho aktivní poměr a od té doby teprve požíval výhod, které zákon s poměrem tím spojuje, zejména výhod v pořizování (§ 600 obč. zák.), jak to zřetelně vyplývá z ustanovení voj. služeb. řádu ze dne 2. července 1886 z §u 41 ad 2), 42 a 43 čís. 1 a 50 branného zákona ze dne 5. července 1912, čís. 128 ř. zák., dále §§ 11 a 12 voj. trestního řádu ze dne 5. července 1912 čís. 130 ř. zák. a z úvahy, že ulehčení vojenské závěti poskytuje zákon jedině za tím účelem, aby na ten způsob byly vyváženy obtíže, jimiž osoba pojatá do svazku a služby vojenské jest ve svém volném jednání a v projevu vůle obmezena. Ježto tedy závěť ze dne 13. září 1914 byla učiněna sice již po zavalání Jana K-a do vojenské služby, avšak ještě v době, kdy do služby presentován nebyl a se ještě doma zdržoval, máje plnou možnost své jednání zaříditi dle obecných předpisů občanského zákona, nelze závěť tuto pokládati za závěť vojenskou a s tohoto hlediska jest pak závěť tato zřejmě neplatna pro nedostatek zákonně stanovených vlastností svědků, jak se o tom blíže šířiti netřeba. Naproti tomu jest závěť, o níž nižší soudy zjistily, že se stala dne 28. září 1914, posuzovati dle náležitostí pro závěť vojenskou. Nejvyšší soud však přezkoumává platnost její po právní stránce, do-

spívá k úsudku od názoru nižších soudů odlišnému. Netřeba se blíže obírat námitkou žalující strany, jinak zajisté nikoli nezávažnou, vztahující se k tomu, že projev vůle, obsažený v listině ze dne 13. září 1914 nevyhovuje předpisu zákona ani v tom směru, že projev poslední vůle má se státí zůstavitelem nejenom volně a beze všeho nátlaku, nýbrž i bez jakékoli přímé účasti osoby jím obmyšlené (§§ 564, 565, 594, 595 obč. zák.), kteroužto účast žalující strana shledává v tom, že listina o poslední vůli byla sepsána za spolupůsobení žalované, poněvadž proto, že zůstavitel nebyl dostatečně znalý řeči německé, musila částečně jeho ústní projevy tlumočiti svědkyni M-ové, která listinu sepi-sovala, české řeči však mocna není. Poslední pořízení jako závěť pí-semná nevyhovuje ani formelním předpisům, stanoveným pro vojenskou závěť. Z úlev, platných pro vojenskou závěť dle tehdy platného vojenského služebního řádu příl. 3 k nař. ze dne 2. července 1886, čís. 2839 přichází v úvahu jedině, že stačili jen dva svědci současně přítomní; vlastnost svědků M-a a W-a, nepřihlíží-li se k jejich jazykové způso-bilosti (§ 591 obč. zák.) vyhovovala i předpisům, platným pro občanskou závěť. Kromě této úlevy musilo však vyhověno býti všem náleži-tostem, které zákon pro platnost závěti obecně požaduje, zejména i ná-ležitosti §u 579 obč. zák. prvotního znění, dle něhož, jak bylo i judi-katurou požadováno, podpis svědka musil obsahovati i dodatek tuto vlastnost vyznačující (»svědek«, »jako svědek« nebo »jako svědek po-slední vůle«). Této náležitosti vyhověno není, neboť jak z ověřeného opisu závěti vysvítá, jsou svědci Adolf M. a Hugo W. podepsáni bez tohoto dodatku pod slovy: »Als Zeuge«, z čehož nutně vyplývá, že jeden ze svědků dodatku toho ke svému jménu vlastnoručně nepřipojil. Ne-dostatek ten již sám o sobě odnímá závěti vzhledem na předpis §u 579 obč. zák. platnost závěti písemné a jest dále zkoumati, zda závěť jest platná jako ú s t n í vojenská závěť, avšak i v této příčině musí právní přezkoumání vésti k výsledku zápornému. Jak bylo vysloveno ve zdej-ším plenárním rozhodnutí ze dne 13. března 1922 čís. pres. 110/22 (čís. 1538 sbírky, pořádané z příkazu presidia nejvyššího soudu), lze p í s e m n é poslední pořízení formálně neplatné zachovati v platnosti, bylo-li vyhověno požadavkům §§ 585 a 586 obč. zák. jako ú s t n í po-slední pořízení, leda že by bylo prokázáno, že zůstavitel chtěl pořídit i j e n p í s e m n ě a jinou formu závěti vyloučiti. Řešené rozhodnutí má na mysli případ, kdy poslední vůle byla ústně projevena, aby vtělena byla pisatelem do předepsané formy listinné a řeší otázku, pokud takovýto projev při formálně vadném osvědčení listinném platí aspoň jako ústní poslední pořízení. Projednávaný případ liší se však podstatně od případu v rozhodnutí řešeného tím, že onen ústní projev poslední vůle do formy písemného posledního pořízení vtělený stal se již dříve (dne 13. září 1914) a že dle zjištění nižších soudů šlo později (dne 28. září 1914) jen o to, aby toto p í s e m n é poslední pořízení bylo na-praveno pokud se týče v platnost uvedeno, ježto co do počtu a vlast-nosti svědků bylo shledáno formálně vadným. Jedině proto byli svědci M. a W. k zůstaviteli zavoláni, by tuto již hotovou p í s e m n o u závět jako další svědci podepsali a jedině proto byla jim zůstavitelem tato zá-

vět jako jeho poslední vůle k podpisu předložena a od nich podepsána. Nešlo tedy o nový ústní projev poslední vůle, neboť strany patrně se domnívaly, že touto nápravou se písemné poslední pořízení stalo formálně bezvadným a, vyjádřil-li se zůstavitel dle zjištění nižších soudů při tom k svědkům, že manželka jest jeho dědičkou, anebo že ji ustanovuje (anebo ustanovil) dědičkou, lze to vykládati jen jako pouhé sdělení o obsahu písemného posledního pořízení, nikoli však jako nový ústní projev poslední vůle, jak § 585 obč. zák. předpokládá. Vzhledem k tomu bylo důvodnému dovolání vyhověti a uznati na změnu rozsudků nižších soudů ve smyslu žalobního návrhu.

Čís. 3455.

Tomu, kdo od jiného koupil věc a ji zaplatil, přísluší náhradní nárok proti tomu, kdož mu svémocně odňal věc, již pak onen jiný prodal po druhé.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1924, Rv I 1524/23.)

Žalobce koupil od obce V. v dobrovolné veřejné dražbě dříví a zaplatil je. Žalovaní odvezli však dříví z lesa a prodali je ještě jednou ve prospěch obce ve dražbě. Žalobč na náhradu úplaty za dřevo, zapravené žalobcem, procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud ji zamítl.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dovolání jest oprávněno, neboť správným uznati jest jediné právní posouzení, jehož se věci dostalo soudem první stolice. Žalobce koupil, jak zjištěno, v dobrovolné veřejné dražbě, jejíž formální platnost jest nepopřena, obecní dříví za dražební cenu v žalobě uvedenou, zaplatil tuto cenu a dříví bylo mu do vlastnictví odevzdáno. Správně usuzuje první soud, že žalobce nabyt tím náležitě vydraženého dříví a že se žalovaní tím, že dříví to o své újmě dali z lesa odvéztí pokud se týče odvezli do statku Tomáše J-a, aby je z držby žalobce odejmuli a znovu pro obec dražbou prodati dali, dopustili svémoci, jednání protiprávního, jež je činí odpovědný ze škody, již žalobci tím způsobili a jež záleží dle žalobního nároku v ceně, již žalobce za toto jemu odňaté dříví při dražbě zaplatil. Právem uvádí první soud, že žalovaní jednali o své újmě, třeba i v zájmu obce, nikoli však v jejím zastoupení, a odmítá správně námitku domněle nedostávající se pasivní legitimace, uplatňovanou jednak proto, že někteří ze žalovaných se protiprávního jednání účastnili jen na zjednání druhých. Odvolací soud pokládá jednání žalovaných rovněž za svémoc, přezírá však význam a důsledek tohoto protiprávního jednání uváděje, že se žalobce proti tomu mohl chrániti žalobou pro rušenou držbu nebo žalobou petitorní, a míně dále, že, vzešla-li žalobci nějaká škoda, což však nepřipouští, nastala prý teprve druhým prode-